

ראיון עם אליעזר הכסטר- ניצול שואה

במהלך כתיבת העבודה נפגשנו עם אליעזר הכסטר, שנולד שנתיים לאחר מלחמת העולם הראשונה למשפחה דתית שחיה דורי דורות בגרמניה.

נכנסו לביתו של אליעזר. כשדפקנו על ביתו נשמע קול רך ונעים. בפתח עמד אליעזר הכסטר, אדם מרשים כבן 93 ואור על פניו.

הבית היה ריק, שקט אך נעים. על השולחן היו שוקולדים ושתייה שהוכנו עבורנו. "לא הנחתי אותם על השולחן כדי שתסתכלו עליהם" אמר אליעזר וצחק.

התיישבנו על יד השולחן, והתחלנו בראיון.

השאלה הראשונה ששאלנו את אליעזר הייתה:

כיצד נראו חיך לפני השואה, וכיצד חייתם חיים יחד עם הגרמנים?

אליעזר גילגל עיניו כמנסה להיזכר, ומיד התחיל: "נולדתי שנתיים לאחר מלחמת העולם הראשונה בעיר פירט שבגרמניה. בפירט היו כ-70,000 תושבים, הרבה תושבים היו עשירים מאוד. הקהילה היהודית הייתה חזקה, היו שם הרבה בתי כנסת, ובתי ספר אורתודוקסים. בעיר זו הייתה תעשייה מפותחת מאוד בעיקר של צעצועים, ומראות. העיר הייתה שלווה למדי. שלווה זו הביאה לפירט יהודים רבים שסבלו מגזירות ורדיפות במקומות אחרים. חגגנו את החגים בצורה חופשית ובפרהסיה. בפורים היינו הולכים מחופשים ברחוב בלי הפרעה, ואם קרה שגויים התקיפו אותנו, הרבצנו להם בחזרה.

בחצר ביתנו עמדה סוכה מאבן, עם אפשרות להרים את הגג באמצעות גלגלת מתוכה, בהתאם למזג האוויר. באחד מערבי סוכות קניתי מקלות לסכך, והובלתי אותם על האופניים שלי. כשגוי אחד מיהר להפיל אותי מהאופניים הרבצתי לו עם המקלות עד שנשברו והייתי מוכח לקנות חדשים.

עם זאת לא חבשנו כיפה אלא כיסוי ראש אחר, ורק בבית ובבית כנסת הלכנו עם כיפה".

תוך כדי שטף דיבורו, צילצל הטלפון. אליעזר ענה, ולפתע אורו עיניו. אשתו, סיטה, הייתה על הקו. "שתית כבר את הקפה שלך?" שאל וצחק. לפתע התלפה שפתו בגרמנית מדויקת וברורה. הוא מיהר לסיים את השיחה, והמשיך בסיפורו.

"פגשתי את אישתי בבית הספר בו למדנו. לאחר ליל הבדולח הנורא היא עזבה את גרמניה ואילו אני נשארתי, ואחר כך נפגשנו בישראל ונישאנו." אמר וחיוך על פניו.

המשכנו בשאלותינו.

ספר לנו קצת על משפחתך.

"נולדתי לשני הורים, לאבא שמעון בן קלונימוס הכסטר, ולאימי מרתה, לבית ראובן זברגר.

אבי נפטר בהיותי בכן שנתיים בלבד, ועל דמותו אני זוכר רק מתיאורי אימי. אימי גידלה אותי ואת אחי היחיד הקטן שמואל בבית חמיה, שם גם עבדה. אימי דאגה מאוד לחינוכנו ולשמירת הצביון היהודי הדתי שלנו. כבר בגיל חמש דאגה שאלמד לומר קדיש בע"פ על מנת שאוכל להגיד זאת ביום הזיכרון של אבא. אימי תמיד ביקשה ממני להבטיח שאהיה יהודי טוב, ומיד שידעתי לקרוא בסידור, ליוותה אותי מידי יום לתפילת מנחה לבית כנסת שבבית היתומים ופיקחה עלי מעזרת הנשים."

במה עסקתם בחיי היומיום?

" חיינו היו דומים מאוד לחיי הגרמנים. אני למדתי בבית ספר הדתי בפירט, היכן שגם אבי למד. ואימי עבדה בעסק של סבי, וכעבור שנתיים גם אחי שמואל הצטרף לבית ספרי. מגיל צעיר אהבתי מוזיקה ולכן עד שהיטלר עלה לשלטון למדתי לנגן על כינור.

בנערותי הייתי חבר בתנועת הנוער עזרא שמטרתה הייתה יצירת מסגרת חינוכית שאינה פורמלית, שתשמור על התנהגות הילדים מחוץ למסגרת הלימודים. עיקר הפעילות התרכזת בהעשרה תורנית, טיולים, דיונים וויכוחים עד השעות הקטנות של הלילה, בענייני פוליטיקה ויהדות.

כיצד באה לידי ביטוי התפנית שחלה כאשר היטלר עלה לשלטון, בחייך הפרטיים?

"היטלר עלה לשלטון בצורה חוקית, וכבר אז שמע שאמר: כשאר אני אעלה לשלטון לא ישאר אף יהודי בגרמניה. בעקבות החוקים שחוקק היטלר, אלפי יהודים שהיו מעורבים בממשלה, וכל יהודי עם עסק משלו, לדוגמה מפעל, פוטר מעבודתו. שונאי היהודים השתוללו בכפרים - כיהו ואפילו רצחו יהודים!!!

בגלל המצב הרגשתי שאני צריך לעזור למי ששרוי במצוקה ולדוגמה: הפכתי לפעיל "בחברה קדישא"

יכולתי להמשיך בתיכון של בית הספר כדי לקבל תעודת בגרות, אבל עתידה של יהדות גרמניה לא היה ברור בשלב זה ולכן עברתי לגור אצל דודי במינכן - עימנאל דרולר וללמוד אצלו את תורת העסקים.

התקופה שעבדתי אצלו התה אחת התקופות היפות בחיי.

אשתו של עמנואל - פאולה התייחסה אלי כמו אמא, ולפירט נסעתי בחגים בלבד.

בזמני החופשי ביליתי במוזאונים ובספריות במנכן.

כשהמצב התדרדר היה קשה להשיג היתר כניסה לארצות כמו אמריקה, צרפת וארץ ישראל. מאידך - בריטניה דווקא הסכימה לקבל יהודים ולכן עשיתי כל שביכולתי לקבל אישור יציאה מגרמניה. לאחר עזרות רבות הצלחתי לקבל אישור כניסה לאנגליה ולהגיע עם כל רכושי לשם. לפני שנסעתי הלכתי עם אמא לוירצבורג כדי להיפרד מסבתי. בזמן שהותי באנגליה אימי והדודים בפירט ניסו כל הזמן לצאת מגרמניה, אך מאמציהם עלו בתוהו. אחי ואימי נשלחו בשנת 1942 למחנה ההשמדה איזביקה שבפולין. אימי נפטרה זמן קצר לאחר הגעתם לשם.

שמואל הצליח לברוח ממחנה הריכוז אליו נשלח, וניצל.

ספר לנו על תקופת שהותך באנגליה -

" בזמן שהותי באנגליה הייתי שוהה אצל חברי - הוגו ואוכל אצל הרבנית פיש, בלית ברירה התחלתי ללמוד את שפת האנגלית. לאחר מאמצים רבים הצלחתי למצא עבודה כשוליה במוסך מכוניות תמורות משכורת מצומצמת מאד. כשהגיע יום שישי הודעתי שלמחרת, יום שבת, לא אגיע לעבודה. מנהל המוסך רצה לפטר אותי - אולם הצעתי לו שבמקום חופשה ביום ראשון - אקח חופשה ביום שבת וביום ראשון אעבוד ואנקה את המוסך (עבודה שהייתה מאד קשה כי הרצפה היתה מלאה בשמן מכוניות) והבוס היה כ"כ מרוצה מעבודתי ביום ראשון וכפרס על עבודתי ניתן לי לעמוד בתחנת הדלק של המוסך!

וכך - בזכות עקשנותי לשמור על השבת זכיתי ביום חופש בשבת וגם בעוד הכנסה מכובדת מתחנת הדלק.

בעקבות התקרבות הצבא הגרמני לכיוון אנגליה חששה ממשלת אנגליה שהאזרחים הגרמנים
עשויים אצלה יסוּעו לנחותות האויב המתקרב- ולכן החלה לרכז את כל אזרחי גרמניה ששהו
באנגליה במחנות ריכוז. גם אני הייתי בין העצורים.

במשך זמן מה הועברתי ממחנה למחנה עד שממשלת גרמניה החליטה לשלוח אלפי יהודים באנית
אל מעבר לים- היעד לא נאמר לנו!

במשך חודשים מספר טולטלנו באוניה בתנאים מינימליים- בקושי אוכל ומים, בקושי מקום לישון והיה
אפור לעלות מתי שרצינו לסיפון לנשום אויר (מחשש שנברח).

לאחר חודשים מספר שבהם טולטלנו ממקום למקום הגענו למחנה העצורים ב- אוסטרליה- כן, העבירו
אותנו מאנגליה לאוסטרליה.

השומרים האוסטרלים שמרו עלינו כמו על שבויי מלחמה מסוכנים, השתדלו לשמור על תנאי הדת
במחנה ע"י הכשרת מטבח והכרזה לכל המחנה שמטבח זה הוא כשר, הארבע מינים שנשלחו אלינו
לאחר מאמצים רבים ממלבורן התיבש בדרך הארוכה- ולא נטלנו 4 מינים בסוכות. מפקד המחנה
התעניין בחגים היהודיים שלנו וכדי להראות לכולם שהוא דואג ליושבי המחנה הוא סיפק להם את
האביזרים הדרושים לחגים- סוכה, מצות ועוד...

האם ניסיתם לעלות לארץ ישראל?

למרות חיי המחנה המלאים תוכן- לא הפסקנו לנסות לעלות לארץ ישראל, ולאחר זמן מה אישרו למי
שהיה לו סרטיפיקט (אישור עליה לארץ ישראל) לעלות לארץ ישראל שכונתה אז בפי רוב- פלסטינה.

עוד בזמן שהותי באנגליה היה לי סרטיפיקט ולכן נתנה לי ולעוד שלושה יהודים מהמחנה אישור עליה
לארץ ישראל.

האם נתקלתם בקשיים בעליה לארץ ישראל?

הקושי הגדול היה התפתחות המלחמה- רוסיה הצטרפה לבעלות הברית שלחמו בנאצים, והנצים
הגיעו לצפון אפריקה, לגבול מצרים ואיימו לפלוש לארץ ישראל- והייתה סכנה גדולה לעלות בשלב זה
לארץ ישראל.

ואכן- אחד ממחזיקי הסרטיפיקט החליט שנסיעה לארץ ישראל היא פיקוח נפש- והעדיף להישאר
במחנה. והשניים האחרים ואני נחלטנו, על אף כל הקשיים וההסיכונים- לצאת לדרך כשרק יתאפשר
לנו.

יום אחד נודע לנו שאנו שישנה אוניה המפליגה מנמל סידני ומיהרנו להגיע אליה. ב-15.8.41 עלינו על
האניה מאסטרליה לחיפה, המסע עבר בשלום ובערב יום כיפור הגענו לנמל בתימן, שם שהינו
כחמישה ימים ואז הפלגנו ישירות לארץ ישראל בשלום!

מה היו מעשיך בא"י?

ביום רביעי של פרשת נח תש"א הגעתי לארץ ישראל והחלתי לחפש עבודה.

מצאתי עבודה בשירות הציבורי הבריטי ושמה התגלגלתי מתפקיד לתפקיד במשך כמה שנים, פגשתי
את אישתי סיטה- התארסנו, התחתנו, וילדנו ילדים.

במה התבטאו הקשיים בתקופה זו?

באותו זמן התשתיות בארץ לא תפקדו כמו שצריך וביום ראשון שלאחר השבע ברכות חליתי בפוליו,
ולקח זמן עד שמצאנו רופא ועד שהתאשפזתי. ורק לאחר זמן ממושך הצלחתי להשתקם ב"ה
מהמחלה שלב